

Edvard Rusjan

OSNOVNO

- Rusjan je bil prvi slovenski letalec
- Prvič je poletel na področju Malih Rojc v okolici Gorice 25. novembra 1909 z dvokrilnim letalom lastne konstrukcije EDA I, ki ga je zgradil skupaj s svojim bratom Josipom Rusjanom-Pepijem na Vipavskem
- Rodil se je 6. junija 1886 v Trstu
- Umrl je Smrt 9. januarja 1911 ko je bil star 24 let v beogradu v letalski nesreči
- Po njem je poimenovano Letališče Edvarda Rusjana Maribor, poleg tega pa tudi goriški aeroklub
- Bil je pilot- inženir

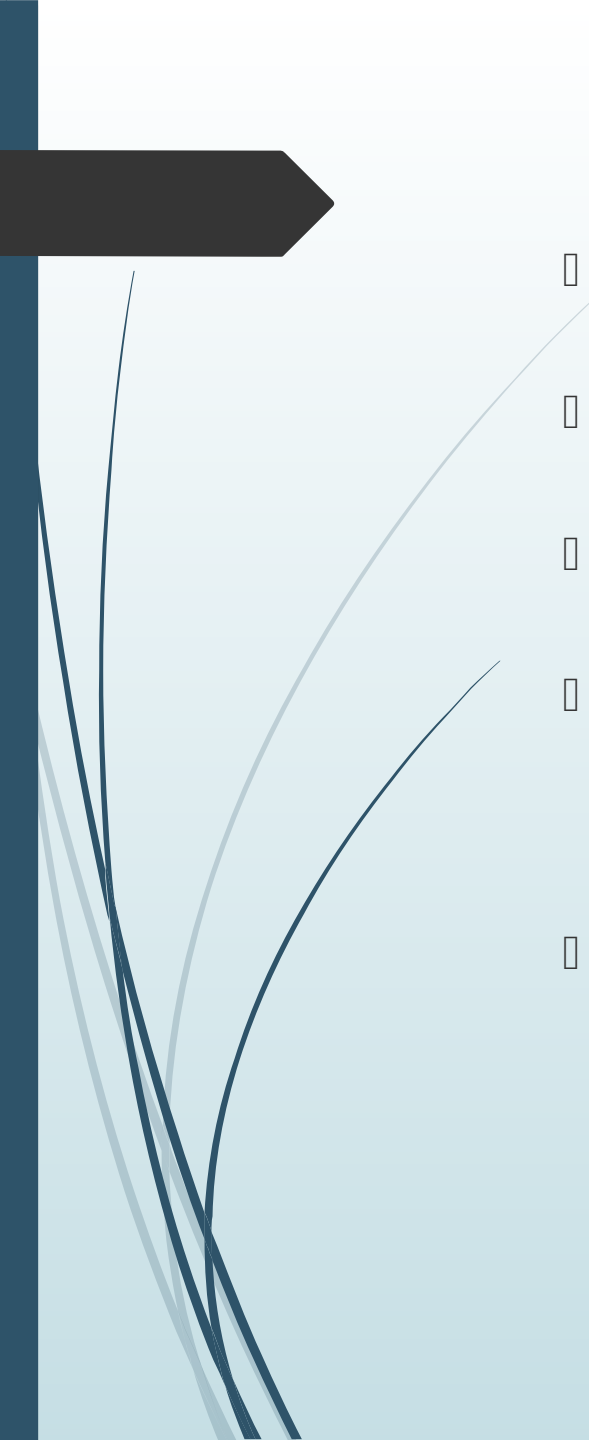

Življenje in delo

- Edvardov oče Franc Rusjan je bil goriški Slovenec, mati Grazia Cabas pa je prihajala iz furlanske Medeje
- Družina se je zaradi očetovega dela preselila v Trst, tam pa se je junija 1886 rodil sin Edvard
- Edvard se je ukvarjal tudi s kolesarstvom, nad takrat bujno rojevajočim se letalstvom pa ga je leta 1905 navdušila strokovna literatura s tega področja
- Njegovo navdušenje se je odražalo v ustvarjanju, kakršna je njegova prva letalska maketa iz kartona in palic bambusa po imenu Papirnata vragolija, ki je nastala v očetovi delavnici pod velikim Edvardovim napisom »Fabrique technique d'aeroplans Rusjan«

- Tekmovalno leto 1909, polno letalskih inovacij in tehničnih rešitev ter tekmovanj v trajanju in dolžini poletov, je bilo vroče tudi za brata Edvarda in Josipa Rusjana
- Izdelala sta namreč svoje prvo letalo EDA I z dolžino dvanajst metrov in razponom dveh kril 8 metrov
- Prvi polet s tem letalom se je zgodil novembra tega leta, na višini 2 metrov in z dolžino 60 metrov; že 29. novembra 1909 v poletu pri Malih Rojcah v Gorici pa se letalo ni dotaknilo tal 600 metrov
- Edvard je nato v začetku decembra dosegel višino 12 metrov

-
- Delo se je nato nadaljevalo s trokrilcem EDA II, ki je nosilo mnoge tehnične izboljšave, a je končalo razbito
 - EDA III in bržčas tudi EDA IV, sta bila dvokrilna zrakoplova, nadaljnji modeli pa so bili enokrilni
 - V veliko pomoč delu bratov je bila njuna sestra Luiga Gigia, ki je šivala platna kril
 - Pod rokami Rusjanov je nadalje nastalo še šest novih letal, medtem pa sta proizvodnjo preselila v lopo blizu Mirna, kjer sta na bližnjih travnikih pred javnostjo preizkušala svoje stvaritve; na tem območju je kasneje nastalo tudi goriško-mirensko letališče
 - Edvard je na prvi letalski prireditvi nastopil po uspešnih poskusih z EDO V in EDO VI 28. marca 1910

- Po izdelavi EDE VII je konstruktorjema zmanjkalo financ, tako pa očetovih prihrankov, zaradi česar sta se neuspešno skušala dokopati do finančne pomoči v tujini
- Naposled je leta 1910 Edvard na kolesarski dirki spoznal zagrebškega fotografa in poslovneža Mihajla Merćepa in ta mu je ponudil sodelovanje
- Brata sta se zato preselila v Zagreb in se začela spogledovati s serijsko izdelavo in prodajo letal
- Septembra 1910 je tako nastal prototip letala z motorjem Gnome, katerega moč je štela 50 konjev; njegovo letalo se je od tal lahko odlepilo po vsega 28 metrih in s tem postavilo svetovni rekord

Njegov zadnji let

- Brata sta se januarja 1911 odpravila na promocijsko turnejo po balkanskih mestih
- Po uspešnem nastopu v Zagrebu sta se 8. januarja znašla v Beogradu, kjer je bilo vreme vetrovno tega in tudi naslednjega dne
- Kljub temu in svarilom se je Edvard 9. januarja odločil za polet
- Vzletel je s polja v Donjem gradu pod Kalemegdanom in uspešno preletel zidove beograjske trdnjave, ter obletel železniški most na Savi
- Publika je bila nad njegovim letenjem navdušena, dokler ni njegovemu letalu močan sunek zlomil krila, krilo je padlo v Savo, letalo pa je z Rusjanom posledično strmoglavilo ob vznožje Kalemegdana, poleg tirov železniške proge

- Edvard je dobil hude poškodbe in umrl med prevozom v bolnišnico
- Rusjan je bil pokopan v Beogradu ob navzočnosti 14 tisoč ljudi

Priznanja

- Po njem se od 14. junija 2008 imenuje Letališče Edvarda Rusjana v Mariboru
- Po njem se imenuje asteroid glavnega pasu 19633 Rusjan, odkrit 13. septembra 1999 na Observatoriju Črni Vrh
- Trgovsko in poslovno središče Eda Center v Novi Gorici je posvečeno spominu na Rusjana

**HVALA
ZA
VAŠO
POZORNOST**

Viri

- https://sl.wikipedia.org/wiki/Edvard_Rusjan
- https://www.google.si/search?q=edvard+rusjan&espv=2&biw=1366&bih=667&site=webhp&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjo-v2p8srMAhWqZpoKHddyBJ4Q_AUIBigB#imgrc=VFFUASHtKVQJ6M%3A
- Veliki splošni leksikon; Marija Javornik DZS 1998